

God neemt de grauwsluiert weg

Voorganger: Ds. Jurjen Zeilstra
Regenboogkerk Hilversum

Schriftlezing Oude Testament: Jesaja 25, 6-9

Schriftlezing Brieven: Kolossenzen 3, 1-4

Schriftlezing Evangelie: Johannes 20, 1-18

Wil mij niet vasthouden (Noli me tangere), fresco San Marco klooster Florence, 1438-1440, Beato Angelico

Inleiding

Alle volken zijn omhuld met de sluiert van de dood. Daarom staan zij elkaar, als het erop aan komt, zo vaak naar het leven.

Zo ziet de profeet Jesaja (eind 8^e eeuw v.Chr.) dat.

Maar de belofte waar hij in gelooft is dat God de volken hen eens de vrede zal leren. Heeft Johannes hieraan gedacht toen hij een motief maakte van de linnen doeken in het graf van Christus? De obsessie van mensen met het materiële wacht op een geestelijke ontsluiting. 'Houd me niet vast,' zei Jezus. 'Ik heb de Heer gezien!' zei Maria.

Prediking

Gemeente van Jezus Christus,

een wereldwijde maaltijd, één tafel voor alle mensen, groot klein, jong oud, arm rijk, en van alle kleuren, er is eten voor iedereen. Alle volken zijn uitgenodigd en ze komen en ze ontmoeten elkaar in vrede, wat een visioen! Deze vreugdevolle bijeenkomst voert diversiteit terug tot eenheid zonder dat de veelkleurigheid daaronder lijdt. Scherpe tegenstellingen en tegenstrijdige belangen, waarvan wij gewend zijn dat ze maar al te snel uitmonden in conflict, geweld en in de dood, zij worden overbrugd, gerelativeerd. Ook dit is Pasen! Ook dit is de overwinning op de macht van de dood. Israël beseft het, aan de bijzonderheid, aan de uitverkorenheid, aan de uittocht van Gods volk, ligt toch altijd een universele eenheid ten grondslag. Elkaar als mensen en volken herkennen en erkennen in het licht van de schepping, daar zit een geweldige kracht. Het is de kracht van de overwinning op de dood.

Uitverkoren waartoe, is de eeuwige vraag waarmee Gods verbondsvolk leert leven in het beloofde land... en de profeten geven een antwoord: Uitverkoren tot gerechtigheid, het is niet alleen in het belang van Israël, maar de betekenis is wereldwijd, voor alle volken die verlangen te leven in vrijheid als kinderen van de Eeuwige. De kwaliteit van dit leven is waarachtig sterker dan de dood.

Deze betekenis van het leven zelf brengt de volken en Israël samen op de berg Sion bijeen. Daar komt het Godswoord tot zijn recht. Volken leren de vrede. En de profeet zingt:

Op deze berg vernietigt God het waas
dat alle volken het zicht beneemt,
de sluiert waarmee alle volken omhuld zijn.¹

¹ Jesaja 25,7.

Alle volken, ze zijn blind, omhuld met de sluier van de dood. Geen enkel volk is er dat zich zo uitverkoren kan wanen dat het aan deze vloek onttrokken is. 'America first!' Het was niets anders dan een nieuwe versie van een oude mythe. Het was dat alle volken het zicht beneemt, het leidt onherroepelijk tot de ondermijning van het goede leven, dat is tot de dood.

Daarom staan zij elkaar zonder ophouden naar het leven en is het één afwisseling in de opkomst en ondergang van wereldrijken. Zo ziet de profeet Jesaja dat. Maar de belofte is dat God hen eens de vrede zal leren. Je kunt het ook omdraaien: Wie oprecht de vrede wil leren, wordt tot datgene geleid in het leven wat goddelijk genoemd mag worden. Dit overstijgt waarachtig de betekenis van de dood.

De obsessie van mensen met het materiële, dat is het aardse, kan worden begrepen als een zich krampachtig vastklampen aan het leven hier en nu, als een verabsoluteren van dode dingen en daaruit meer willen halen dan hen, dan ons, toekomt. Het is dan geworden tot een overstatement van de huidige generatie die alle genot naar zichzelf toetrekt, en die de dankbaarheid het goede in het leven als een gave te zien verloren is. Die obsessie wacht op een geestelijke ontsluiting. Het onvermogen dankbaar te zijn en tevreden met de ons toegemeten tijd, heeft het nodig aangewezen en ontmaskerd te worden. Volken hebben al zo vaak hun zekerheid gezocht in datgene waar op den duur hun eigen ondergang uit voortkwam. Alle rampen die mensen in het recente verleden over zich zelf afriepen staan in dit verband, van het roofoverval, het respectloos omgaan met oceanen en oerwouden tot de eliminering van de veelheid van de soorten en de excessieve opwarming van de aarde.

De profeet kan daarvan nog niet weten. De reusachtige schaal waarop de aarde vandaag wordt overbelast, is hem vreemd. Maar het is alsof hij het voorvoelt. Mensen hebben, te midden van de tuin die de schepping is, een stad gebouwd, dat kon niet anders en dat was ook de opdracht: cultuur, dat is bewerken en erover waken.² Maar de stad van de mens, die al gauw nare trekjes kreeg in termen van hoogmoed en ongestuurdheid, heeft de tuin die de aarde was in onze tijd ernstig verdrongen en aangetast.³ Vernietiging dreigt. En de machtigen bedenken te weinig en te laat duurzame oplossingen. In de droom van de profeet worden de plannen die de leiders van de volken maakten om anderen te slim af te zijn, ontmaskerd. De profeet ziet de hoogmoed van de menselijke macht vastlopen in een moeras van ongerechtigheid. De heerschappij die overblijft is die van gerechtigheid en vrede. Daarin ziet Jesaja de macht van God. Wie zich daarvoor inzet zal van deze God de nodige kracht ontvangen. Zo gelooft het de profeet. Hij ziet in de geest als beeld tegenover de verwarring der volken, het overvloedig gastmaal op een berg en dan er is genoeg voor iedereen, zonder strijd.

U begrijpt, dit beeld, ooit een gezicht dat zich openbaarde aan Jesaja, een van de grote geestelijke vaders van Israël, het is geen beschrijving van een bestaande aardse werkelijkheid. Dit is dat wat, in de woorden van de apostel Paulus, 'boven is'.⁴ Het staat als een heilige dialectiek tegenover het schijnbaar vanzelfsprekende, het aardse, dat wat 'beneden is'. Dit vreugdemaal is een verlangen, een droom een heilige fantasie, tijdloze aanstekelijke taal geworden. Maar Jesaja gelooft dat deze droom niet iets is van wereldvreemde dromers, van idealisten en fantasten. De profeet is ervan overtuigd, en beschrijft dit in zijn apocalyps, dat dit ten diepste de droom is van God zelf en de bedoeling van zijn wet en van de uitverkiezing van Israël. Het is een wonderlijk gegeven dat de één door Gods Woord gegrepen kan worden en op weg gaat, terwijl de ander hetzelfde kan horen, maar als een

---

² Genesis 2,15.

³Vgl. Genesis 11 en Genesis 18.

⁴ Vgl. Kolossenzen 3,1.

woord van velen zonder zich aangesproken te voelen. Maar in het licht van dat Woord dat je grijpen kan in je hart, wordt in de woorden van Jesaja de dood teniet gedaan, de tranen afgewist van ieder mens en wordt de smaad van Israël afgenomen. De glorie van Israël bestaat tenslotte niet in het doorzetten van de nationale eigenheid ten koste van anderen.

Nooit is Godgegeven identiteit te doen om het subliem isolement, maar om toerusting en het opheffen van de kloven tussen mensen ten bate van vrede in Gods licht.⁵ De dichter zingt:

En alle, alle mensen samen,
die zullen voor zijn aangezicht
staan zingen in het grote licht.
En Hij kent allen bij hun namen.⁶

Binnen het Oude Testament staan de woorden uit Jesaja 25 over de volken die bijeen komen op de berg Sion op eenzame hoogte.⁷ De overwinning op de dood daar door de profeet aan verbonden is heel bijzonder in het Oude Testament. Maar anders dan wij in het christendom gewend zijn, is die belofte betrokken op de wereld van de volken, en niet in de eerste plaats op het individu.

Die boodschap van Jesaja over de overwinning op de dood, heeft Israël niet kunnen vergeten en tallozen hebben zich afgevraagd wat van die wonderlijke tekst de betekenis kon zijn. Met de Joodse verwachting van de Messias is dat vragen onlosmakelijk verbonden geraakt. Christenen hebben dit verlangen herkend in Jezus, zijn dood, zijn opstanding en zijn komende vrede. Onvoldoende hebben zij zich, denk ik, gerealiseerd, dat ook hier geen simpele beschrijving van een aardse gebeurtenis aan de orde was, maar een gedeeld opstandingsvisioen, een oprechte zoektocht, waarvoor mensen door Gods Geest zelf de ogen geopend moesten worden. Wij leven met een opstandingsdroom met universele strekking. De dood regeert het leven niet! Zou Johannes hieraan hebben gedacht toen hij een motief maakte van de linnen doeken in het graf van Christus? Ik denk het wel. Er moest een rouwsluier worden weggenomen, voordat de Opgestane kon worden herkend.

Het is een fascinerend gegeven dat in het Johannesevangelie Maria uit Magdala alleen en als eerste het lege graf ontdekt.⁸ Zij is hier, meer dan de discipelen, meer dan Petrus en Johannes die pas na haar komen, de persoon die de kerk, of beter de gemeenschap van mensen die zich willen richten op de essentie van het leven, symboliseert. In al haar verdriet en verlangen, in haar zich machteloos uitstrekken naar Jezus en in haar zien door een wazige spiegel, of een sluier van raadselen, is deze Maria de verpersoonlijking van ons, van u en mij die in onze onmacht Jezus zoeken. En in Jezus zoeken wij naar de sleutel tot het vrede waar Jesaja van zong.⁹

Voor de vierde evangelist is deze vrouw Maria bij uitstek degene die voor hem en voor zijn gemeente kan laten zien waar het bij de opstanding van Jezus om draait. Het verdwijnen van zijn tastbare lichaam neemt haar aanvankelijk helemaal in beslag. Maar de stem van Jezus verandert alles. Het woord 'Maria' dat hij spreekt open haar de ogen en zij ziet een hovenier, niet van een graftuin, maar van het paradijs.

⁵ Barnard, W., *Stille omgang*, Brasschaat 1992, 972-974.

⁶ Jan Willem Schulte Nordholt, Lied 448:9 bij Jesaja 9.

⁷ Wildberger, *Kommentar Altes Testament*, X/2, *Jesaja 13-27*, Neukirchen/Vluyn 1978, 969.

⁸ R.F. Collins, 'Mary' in: Freedman, D.N. (ed.), *The Anchor Bible Dictionary*, IV, K-N, New York/London 1992, 579-581.

⁹ Vgl. 1 Korintiërs 13,12.

Deze scène waarin Maria de levende Heer in de tuin ontmoet, heeft geen parallel in de andere evangeliën. Het is een intiem moment van misverstaan en herkenning. De graftuin ligt aanvankelijk onder een grauwsliuier van tranen. Slechts twee keer in alle evangeliën wordt Maria uit Magdala, eenvoudigweg met haar naam 'Maria' genoemd, beide keren hier. De tweede keer is het door Jezus zelf, en direct daarop herkent zij hem.

En, terwijl zelfs de engelen Maria niet uit haar verdriet los konden trekken, roept de stem van Jezus Gods werkelijkheid in haar wakker: 'Rabboeni', 'Meester'. Die reactie hoort nog bij de situatie vóór de kruisiging toen Jezus als een leraar letterlijk bij hen was. Maar dit geloof is een geestelijke waarheid, niet vast te houden in het lichamelijke. 'Houd me niet vast,' zei Jezus. Dit moment heeft Beato Angelico willen tonen in zijn prachtige fresco. De opgestane Heer staat in een bloeiende groene tuin. 'Ik heb de Heer gezien!' zei Maria en zij verkondigde het Paasgeloof.

Laten ook wij vandaag zelfbewust in die Paaskracht gaan staan. Wij worden niet opgeroepen de macht van de dood te gaan ontkennen. Wij worden wakker geschud. Ons worden de ogen geopend, om juist te beseffen dat lijden en dood en ook schuld en het dragen van verantwoordelijkheid thuis horen in een Godegeven leven. Maar dat mag ook leven zijn dat van verzoening weet en van naastenliefde en waaraan veerkracht ten opzichte van de dood en het verlangen tot vergeving bij mogen horen. God neemt de grauwsliuier weg. De Heer is waarlijk opgestaan.

Amen.

Uitzending en zegen

Waar u ook bent, hoe u zich ook voelt en wat u ook doet, weet dat wij mogen leven met de Opgestane. Hij doet ons elkaar ontmoeten in Gods licht en hij is ons voorgegaan op de weg van Gods Koninkrijk van vrede en gerechtigheid. Hij overwint in ons leven de bedwelmende macht van de dood.

De Here zegene u en behoede u;
de Here doe zijn aangezicht over u lichten en zij u genadig;
de Here verheffe zijn aangezicht over u en geve u vrede.

